

‘Als kerk rouwt om Palestijnen én om Israël, ben je geen laf midden’

REPORTAGE Moet de kerk zich mengen in het maatschappelijk debat over bijvoorbeeld Gaza? En hoe moet dat eruit zien? Over die vragen discussieerden PKN-scriba Kees van Ekris, oud-minister Piet Hein Donner en historicus René van Stipriaan dinsdagavond.

Jan Blacquièr
Den Haag

■ Moet de kerk zich uitspreken over het handelen van de staat Israël in Gaza? Die vraag komt veelvuldig aan bod tijdens een forumgesprek in de Haagse Duinzichtkerk. PKN-scriba Kees van Ekris, oud-minister Piet Hein Donner en historicus René van Stipriaan discussiëren over het thema ‘meebuigen of ombuigen’. Wanneer moet je een ‘rode lijn’ trekken? Het forumgesprek werd voorafgegaan door een gesprek tussen Daniël Gillissen, adjunct-hoofdredacteur van het *Nederlands Dagblad*, en Dick Schinkelshoek, tevens werkzaam bij het *ND*. Hij promoveerde eerder dit jaar op de Duitse theoloog Alfred Dedo Müller (1890-1972), die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog niet verzette tegen het nazisme. Zijn proefschrift is aanleiding voor de avond. ‘Müller behoorde tot de stille meerderheid’, zegt Schinkelshoek. Welke lessen kunnen we trekken uit zijn middenpositie? Bijvoorbeeld als het gaat om de oorlog in Gaza of over het gedachtegoed van de PVV. Moet de kerk zich daarover uitspreken?

Laat je verwonden

Die vraag wordt Kees van Ekris – die voor het eerst als PKN-scriba in het

openbaar verschijnt – op de man af gesteld. Een hard ja of nee krijgen de kleine honderd toehoorders echter niet van hem. Hij kiest geen kant, maar pleit voor een ‘verwond midden’.

‘Als kerk moeten we rouwen om het verdriet dat aan beide kanten leeft’, zegt Van Ekris. ‘Het raakt mij oprecht als ik de intense verbondenheid met het leed van Palestijnen zie in de kerk. Ik leer van het verdriet en de boosheid die daarbij komen kijken en ik ben blij dat in de kerk ruimte is voor die emoties. Tegelijk voelen we ons als kerk verbonden met Israël en huiver ik van opkomend antisemitisme.’

‘Als je rouwt om Palestijnen én om Israël, ben je geen laf midden’, zegt hij. ‘Vervolgens is het zaak een taal te ontwikkelen die recht doet aan beide kanten van het verhaal.’

De kerk heeft volgens Van Ekris verschillende instrumenten om dat te doen, bijvoorbeeld middels het gebed, muziek en poëzie. ‘Als we vanavond zouden luisteren naar een gedicht van een Palestijn en naar een lied van een Israëliër, zouden we ons kunnen verbinden met hun pijn.’

Vooringenomen standpunten

Is dat niet te makkelijk? René van Stipriaan brengt in dat een analyse van de feiten de basis moet zijn van

Dick Schinkelshoek (rechts) in gesprek met Daniël Gillissen over zijn proefschrift: ‘Müller behoorde tot de stille meerderheid.’ beeld: Dennis Wisse

Donner en Van Stipriaan luisteren naar het betoog van Van Ekris: ‘Als kerk moeten we rouwen om het verdriet dat aan beide kanten leeft.’ beeld: Dennis Wisse

een politieke discussie. Tegenwoordig ontbreekt het daar volgens hem te vaak aan.

In discussies worden vooringenomen standpunten vaak benoemd, zonder dat het probleem duidelijk is,

constateert Van Stipriaan. Dat schaadt de democratie, want als mensen vastzitten in hun ‘eigen loopgraaf’, kun je niet meer tot een consensus komen. Daarom pleit hij voor een focus op feiten.

‘Als een groep mensen, zoals nu in Gaza, te maken krijgt met wat volgens het oorlogsrecht verboden is, is het in mijn ogen niet zo moeilijk om tot een consensus te komen over wat niet kan’, zegt René van Stipriaan.

aan. ‘Wat er vervolgens moet gebeuren, is een tweede.’

Partijen uitsluiten

Niet alleen de Gaza-oorlog, maar ook de aankomende verkiezingen worden besproken. De vraag of het wijs is om partijen bij voorbaat uit te sluiten, wordt aan Piet Hein Donner gesteld.

Dat is niet voor niets. Donner was namens het CDA minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in het kabinet-Rutte I. Dat bestond uit CDA en VVD en werd gedoogd door de PVV. Het CDA verloor na het vallen van het kabinet vervolgens acht zetels bij de Tweede Kamerverkiezingen. Het huidige CDA sluit de PVV bij voorbaat uit om mee samen te werken.

‘Verbinden is een middel; je moet het niet tot doel verheffen’, zegt Donner. ‘Verbinden is een van kernelementen van democratische politiek.’ Maar volgens hem mag verbinding of samenwerking met een politieke partij nooit ten koste gaan van de eigen overtuiging. Met populistische partijen moet je liever eerder dan later samenwerken, omdat ze anders als tegengeluid gaan groeien, meent Donner.

Voor verbinding zijn wel gedeelde waarden nodig, voegt Van Stipriaan toe. Als er geen overeenstemming is over hoe bijvoorbeeld de democratie

en de rechtsstaat werken, is samenwerking inhoudsloos. ‘Ik zou me graag morgen verbinden met de heer Wilders, maar ik denk dat die relatie van tevoren gedoemd is te mislukken, want hij deelt die gedeelde waarden niet.’

Donner kan daarom begrijpen dat het CDA, na de ervaring van Rutte I, de PVV uitsluit. Maar het is van belang om te beginnen bij je eigen ideeën en vervolgens te bepalen met wie je samenwerkt, zegt Donner.

‘Wilders is een onbetrouwbare partner gebleken. Maar betekent dit dat alle moties die met steun van de PVV worden aangenomen, ongeldig zijn?’

Gevaarlijke tijd

‘Als ik een ding uit het proefschrift van de heer Schinkelshoek heb opgestoken, is het hoeveel deze tijd lijkt op de jaren dertig’, zegt Van Ekris richting het einde van de avond. ‘Deze tijd is gevaarlijk.’ Dat vraagt volgens hem om een kerk die maatschappelijke problemen buiten de kerk houdt en zich oefent in zelfkritiek, inkeer en de minste willen zijn.

Zich uitspreken over Gaza? Dat is dan ook geen taak voor de PKN-scriba, maar voor mensen met expertise, zegt Van Ekris. De kerk kan gesprekken over het heikele onderwerp faciliteren om mensen met elkaar te verzoenen.

■
‘Verbinden is een middel; je moet het niet tot doel verheffen.’

oud-minister Piet Hein Donner